

Одхищено

14.09.2023

Голова спеціалізованої
вченої ради

ДФ 26.133.035

доц. мист., проф. Школьник

О.В.

О.В.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.035 у Київському університеті
імені Бориса Грінченка
доктору мистецтвознавства, професору
завідувачу кафедри образотворчого мистецтва
Факультету образотворчого мистецтва і дизайну
Школьній Ользі Володимирівні

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

ЗІНЕНКО Тетяни Миколаївни, кандидата мистецтвознавства, доцента, завідувача кафедри образотворчого мистецтва Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» на дисертацію **СИТНИК Ірини Володимирівни «Творча діяльність Тетяни Яблонської у контексті культурно-мистецьких процесів України середини ХХ – початку ХХІ століть»**, подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Актуальність дисертаційного дослідження. Постать художниці Тетяни Яблонської (1917–2005) займає чільне місце в українському мистецтві середини ХХ – початку ХХІ ст. Її називали «іконою соцреалізму», «стовпом» новітнього українського мистецтва», «берегинею всієї вітчизняної образотворчості». І коли культурно-мистецьке тло змінювалося, то творчість Тетяни Яблонської залишалася і залишається актуальною, оскільки вона була своєрідним містком, що сполучає потужні мистецькі світи (С.78).

Процеси «декомунізації», перегляду спадщини радянських часів, загострені повномасштабним російським вторгненням і терором, спричиняють необхідність і актуальність чіткої градації та об'єктивного всебічного дослідження творчості такої знакової персони як Тетяна Яблонська, Переосмислення її творчого доробку через призму сьогодення є рішенням безперечно сміливим і актуальним. Вивчення процесів еволюції художньої мови Тетяни Яблонської розглядається Іриною Ситник в контексті тогочасних соціокультурних подій і безперечно, дотичних до явищ конформізму і нонконформізму, загального плину мистецьких процесів у добу тоталітаризму та після неї. Актуальним є і виявлення ролі, місця та впливу художниці на розвиток українського образотворчого мистецтва означеного періоду. Тим більше, що ця роль актуалізується у різноманітних іпостасях: творчій, громадській, педагогічній, Важливим у змалюванні цілісного портрету Тетяни Яблонської є скрупульозний аналіз різних етапів її творчості з застосуванням

архівних і емпіричних джерел. «Художниця упродовж своєї плідної творчої діяльності пройшла шлях від реалізму до захоплення у період «відлиги» художніми стилізаціями з рефлексіями декоративного мистецтва. Її кращі полотна, що вже стали класичними, присвячені в основному темам праці та материнства. У них вона намагалася втілити правду вічного буття й сутнісних засад життя, спираючись на майстерне засвоєння живописної спадщини імпресіоністів та традиції українського народного мистецтва». Особливе місце в актуальному пошуку трансформаційних підходів до візуалізації своїх відчуттів належить індивідуальній стилістиці художниці, її смакам, характеру, харизмі, підходу до картини, як до живого організму, вмінню потрапляти в нерв і збурювати емоції глядача.

Важливість праці Ірини Ситник полягає в тому, що до наукового обігу вперше вводиться великий обсяг типологізованого, систематизованого та підданого аналізу емпіричного матеріалу, присвяченого важливій темі у сучасному мистецтвознавстві, – цілісному всебічному розгляду мистецьких процесів в Україні через призму аналізу здобутків конкретного художника. Позитивним є факт того, що мистецтвознавчий аналіз проводиться дисертанткою із залученням широкого корпусу джерел, серед яких не тільки мистецькі твори художниці, а й свідчення сучасників, матеріали періодики, архівні джерела.

Значне місце у праці відведено дослідженню теоретично-концептуального підґрунтя мистецького життя у тоталітарному суспільстві доби соцреалізму та роль у ньому художниці. Дисертантка акцентується на деталізації окремих історичних, психологічних і соціокультурних, стильових аспектів, що впливали на творчі пошуки Тетяни Яблонської. Вони демонструють креативний підхід до пошуку інноваційних моделей рефлексій та репрезентації мистецтва в умовах тоталітарного суспільства. Сьогодні дуже важливим і плідним є вивчення досвіду художників, які шукали шляхів творчої реалізації, невпинно експериментували, були принциповими, щирими та послідовними у обстоюванні свого права на вільну творчість у царині різних видів мистецтва. Саме тому, обрана автором тема дисертації – вивчення творчої діяльності Тетяни Яблонської у контексті культурно-мистецьких процесів України – актуальна, на часі і викликає жваве зацікавлення і обговорення. Цілком переконливо у роботі подано творчий шлях Тетяни Яблонської як особливий приклад симбіозу стилів і стильових напрямків, напрацювань академічної школи, соцреалізму, модерністських пошуків, етнографізму і постмодернізму.

Дисертаційна робота Ірини Ситник є актуальним, самостійним, комплексним і тому важливим для українського мистецтва науковим дослідженням, що має практичні перспективи. Головне, що зумовлює наукову цінність даної роботи — це новизна та якість зібраного матеріалу, його наукова обробка.

Дослідження Ірини Ситник актуальне ще й з боку перегляду і переосмислення наявних історіографічних, архівних джерел. Попри масштаб постаті Тетяни Яблонської, наукової літератури, присвяченій її творчості, не так і багато. І зосереджена вона або у царині радянської історіографії (О. Владич), або у працях зарубіжних авторів, або у енциклопедичних виданнях, або як частина загально мистецького тла епохи (О. Роготченко, М. Юр, Л. Смирна, О. Петрова, Г. Скляренко та ін). Монографічного сучасного дослідження яке б всебічно і комплексно охоплювало творчість Тетяни Яблонської у відповідності до доступних сучасних джерел досі не було. Дисертація Ірини Ситник частково закриває цю лаку.

Дисертантка пропонує власну версію аналізу еволюції творів і стильового розмаїття художниці на підставі проведеного дослідження, пропонує періодизацію, засновану на еволюції творчості у конкретних історичних періодах. Таке тлумачення творчого доробку Т. Яблонської є унікальною авторською пропозицією, що базується на масиві опрацьованого матеріалу.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі творчої діяльності і мистецького доробку Тетяни Яблонської в українському образотворчому мистецтві з позицій цілісного осмислення її творчої еволюції. Водночас, наукові результати, отримані у роботі, містять низку нових положень. Зокрема, здійснено комплексне наукове дослідження творчої діяльності Тетяни Яблонської впродовж середини ХХ – початку ХХІ ст.; виявлено формування та трансформації творчого методу художниці на основі аналізу графічного і живописного доробку різних етапів творчості; окреслено зміну стилістики та пластичного моделювання мисткині різних десятиліть другої половини ХХ – початку ХХІ ст. епізодичне звернення нею до окремих тем і сюжетів; досліджено й систематизовано епістолярну спадщину як джерело вивчення творчості Тетяни Яблонської; здійснено незаангажований аналіз творчості художниці у системі офіційного мистецтва радянської доби за матеріалами архівних джерел; систематизовано відомості щодо принципів творчо-педагогічної роботи та методики викладання Тетяни Яблонської; упорядковано та зафіксовано станом на час дослідження місцезнаходження окремих творів мистецької спадщини Тетяни Яблонської у музейних колекціях України, закладах культури та мистецтва; складено єдиний перелік основних виставок, на яких експонувались твори Тетяни Яблонської (1939–2020 рр.).

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичне значення роботи полягає у комплексному і всебічному висвітленні багатогранної творчої діяльності Тетяни Яблонської та виявленні її впливу на розвиток українського мистецтва середини ХХ – початку ХХІ ст. Практичне значення роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть бути використані у процесі вивчення теорії та історії української культури, образотворчого мистецтва, викладання навчального курсу «Історія українського образотворчого мистецтва ХХ ст.», спецкурсів, а також можуть

знайти своє застосування під час підготовки бакалаврських і магістерських робіт. Матеріали дисертації можуть бути корисними для музейних працівників, мистецтвознавців-експертів, колекціонерів. Творча спадщина Тетяни Яблонської є «золотим» художнім та економічним активом країни, який з кожним роком набуває все більшої цінності.

Праця побудована на опрацюванні музейних, приватних колекцій, архівних джерел та конкретних зразків творчості художниці. Особливого значення у розвитку теми набувають дослідження колекцій музеїв на співпраця з музейниками. Саме ці матеріали, подані у додатках, суттєво доповнюють і емоційно та науково збагачують дисертацію. На основі опрацювання архівних матеріалів доведено, що інноваційні підходи до пошуку виражальних засобів у відобразились у творах Тетяни Яблонської різних мистецьких циклів.

Слід відзначити глибоку обізнаність дисертантки у галузі теорії і практики сучасного образотворчого мистецтва в Україні. Саме це дало їй змогу підняти та успішно розв'язати у дисертації, проблеми, що стоять перед фахівцями на шляху розгляду питань стилістики («суворий стиль», соцреалізм, неофольклоризм), термінології теорії та практики мистецьких процесів.

Присвятивши дослідження науковому вивченню творчої діяльності у контексті культурно-мистецьких процесів в Україні означеного періоду, Ірина Ситник послідовно й переконливо на прикладі творчості Тетяни Яблонської відкриває відмінні від усталених, виміри творчого, педагогічного та суспільного зростання художниці, подає виважені та аргументовані висновки.

На противагу традиційним підходам до розгляду питань контексту культурно-мистецьких процесів, де вже склалися певні підходи та методологія наукових досліджень, дисертантка намагається розширити теоретично-термінологічну базу, включаючи у роботу уточнення періодизаційного, термінологічного і теоретичного контекстів. Існує нагальна потреба переосмислити історію, стилістику, виокремити роль окремих персоналій у загальному контексті культурно-мистецьких процесів. На сьогодні велика кількість творів Тетяни Яблонської не мають неналежного наукового осмислення. Дисертація Ірини Ситник суттєво збагачує вітчизняне мистецтвознавство фаховим описом та атрибуцією. Вона подає і аналізує перелік виставок художниці, докладно описує наявність творів у вітчизняних та зарубіжних музеях, представлення творчості на аукціонах, торкається проблеми мистецької експертизи творів.

Дисертаційна робота Ірини Ситник написана українською мовою з дотриманням наукового стилю. У роботі використано загальноновизнану наукову термінологію. Стиль викладення результатів дослідження, нових наукових положень, висновків і рекомендацій чіткий та зрозумілий.

Цілком логічною і обґрунтованою є структура роботи. Вона дала можливість Ірині Ситник прослідкувати творчий шлях Тетяни Яблонської, розглянути його в контексті культурно-мистецьких трансформацій тогочасного

суспільства. Використання методу мікроісторії дає можливість автору дисертації спів ставити причинно-наслідковий зв'язок періодів життя і творчості художниці. *Структура дисертації* обумовлена поставленою метою та завданнями дослідження. Основний текст роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, 12 підрозділів, висновків і додатків. Список використаних джерел включає 284 позиції. Додатки містять ілюстрації творів живопису і графіки Тетяни Яблонської з архівних джерел та музейного простору України, результати польових досліджень. Обсяг основного тексту дисертації з анотаціями становить – 216 сторінок, обсяг додатків – 130 сторінок, загальний обсяг роботи – 379 сторінок.

Структурні елементи *Вступу* вичерпно і повно демонструють послідовність викладу власних досліджень Ірини Володимирівни Ситник. У вступі дисертантка обґрунтовує актуальність теми дослідження, пов'язуючи виконану роботу з науковими програмами, планами, темами, декларує мету дисертації, об'єкт, предмет, завдання, хронологічні та територіальні межі, методологію дослідження.

У *першому розділі* «Теоретико-методичні засади дослідження» підкреслюється і обґрунтовується думка про те, що «мистецька діяльність Тетяни Яблонської є індикатором розвитку усього українського образотворчого мистецтва..., адже всі її мистецькі пошуки ставали стилетворчими і формотворчими (С. 31) широко аналізується історіографія та джерельна база, подається глибокий пласт унікальних матеріалів, що оприлюднюються вперше. Це документи, інтерв'ю з учнями, родичами і колегами Тетяни Яблонської, архівні документи, каталоги та статті з періодичних видань. Авторка дослідження звертається до ретроспективного розгляду як історіографічних так і натурних джерел, і розробляє для цього власний дослідницький інструментарій, що абсолютно необхідно з погляду сучасності і дає можливість побачити діяльність Тетяни Яблонської з раніше не висвітлених позицій. Проаналізовано динаміку і основоположні тези критиків щодо різних етапів творчості художниці. Підкреслено, що радянська історіографія зосереджувалася на аналізі оптимістичних життєстверджуючих сюжетів її картин, на підкреслено-святковому їх настрої а також на етнографічній виразності, декоративності кольору (С.37). Стосовно сучасної української історіографії, Ірина Ситник подає всебічний аналіз наявних джерел і подає їх власну оцінку. Окрім того, в розділі вона скрупульозно досліджує епістолярну складову, розглядає кінофільми та телесюжети, каталоги виставок та інші матеріали. Важливого значення набувають емпіричні методи, які активно застосовуватися авторкою під час наукових відряджень і польових досліджень.

Окреслюючи джерельну базу, авторка дисертації точно, чітко і принципово описує кількість та найменування картин у кожному музеї чи колекції, звертаючись до окремого аналізу по видам, сюжетам та техніці. В умовах тимчасової окупації частини території України, ці наукові дані мають

унікальну цінність, оскільки наразі доля вказаних робіт невідома. Також здійснено фото фіксацію творів, зазначено облікову документацію, що забезпечує їх точне атрибутування. Загалом проаналізовано 642 твори живопису і графіки (С. 65), упорядковано інформацію про 155 виставок (С. 69) Тетяни Яблонської.

Для комплексного дослідження і повноцінного осмислення предмету, у дисертаційній роботі використано методологічний інструментарій, що дав змогу ефективно розкрити як мистецькі так і культуру творчі особливості різнопланової діяльності Тетяни Яблонської. Два важливих загальнонаукових принципи: наукової достовірності і наукової всебічності, з позицій мистецтвознавчого та культурологічного підходів, дозволили авторці дисертації вибудувати власне бачення результатів творчої діяльності художниці, з'ясувати особливості її художньої мови. Застосування аксіологічного, онтологічного, герменевтичного, компаративного, крос-культурного та інших методів було доречним і дозволяло знаходити відповіді на конкретні дискусійні питання та дослідити творчий спадок художниці ретроспективно і панорамно.

Важливими складовими першого розділу дисертаційної роботи стали ретельно проведений аналіз та переосмислення з точки зору сучасних реалій літературних джерел, огляд наукової термінології, розгляд історичного тла та філософських засад, що формували творчість Тетяни Яблонської. Ірина Ситник впроваджує можливості міждисциплінарної розробки підходів до розуміння і характеристики контексту культурно-мистецьких процесів. Автор справедливо підкреслює головну ознаку творчості, яка полягає у тому, що вона мала міцну академічну школу (С. 86) яка дозволяла їй балансувати між доктринами соцреалізму і високих художнім смаком.

У *другому розділі «Формування художньої індивідуальності Тетяни Яблонської у культурно-мистецькому середовищі»*, який за логікою викладу матеріалу є найбільшим за об'ємом, розглянуто процес становлення творчої особистості художниці на тлі соціокультурних подій, що потрясали країну. Дуже слушно, що авторка дисертації звертається до персоніфікованого підходу у вивчення постаті Тетяни Яблонської, демонструє її характерні особистісні якості, відходить від радянських кліше. Ірина Ситник підкреслює, що художниця зуміла величністю і монументальною епічністю своїх образів стверджувати власне ество, добропорядність, шляхетність, свій внутрішній «духовний капітал, як частину чеснот всесвіту, в якому перебувала (С.100).

У розділі проаналізовано витоки, що вплинули на формування і характеру і творчої мови художниці. Це і навчання у батька, і студіювання у Федора Кричевського, це і вплив «бойчукістів» та представників інших авангардних мистецьких течій 20-30 років і зловісний їх «фінал», це і складні військові і повоєнні роки, і тотальна боротьба з формалізмом та іншими проявами вільнодумства у мистецтві. Зрозуміло, що домінуючим у мистецтві був «єдиний

творчий метод – соцреалізм», який обмежував творчість і диктував ідеологічні кліше. У той же час Ірина Ситник слушно зазначає, що формування Тетяни Яблонської як самоцінної мистецької особистості відбувалося в умовах спілкування з корифеями, які «заклавши в художнє виховання нової генерації митців базові мистецькі цінності і фундаментальні засади класичної творчості, академічні засоби виразності та критерії художності... сформувала винятково міцні основи художнього мислення» (С. 89). У цьому розділі авторка дисертації детально аналізує твори двох основних напрямів: «суворого стилю» і «соцреалізму», наголошуючи, що саме вони мали домінуючий вплив на формування творчої манери Тетяни Яблонської, яка мусила підлаштовуватись під вимоги системи не втрачати ті міцні складові світогляду, що були набуті від вчителів-бойчуків та авангардистів (С.98.). Підкреслено також незаперечний авторитет художниці, який вона мала за життя і після смерті. Авторитет, що ґрунтувався саме на позитивних людських якостях особистості і високому професіоналізмі.

Третій розділ присвячено еволюції пластичної мови Тетяни Яблонської у другій половині 50-х – 2000-х роках. Тут підкреслено, що зміну світоглядної парадигми художниці спричинила динаміка розвитку стильової канви окремих видів мистецтва, як в країні, так і за кордоном (С.165). У досліджуваній період вона активно експериментувала не тільки з формою і форматом а й з іншими видами творчої діяльності від гобелену до пейзажу з вікна. Тетяна Яблонська захоплюється насиченою кольоровою палітрою, шукає нові засоби виразності, звертається до народних мистецьких джерел. У розділі піддані детальному аналізу мистецькі твори італійського циклу, вірменського, закарпатського періодів. «Ім'я Тетяни Яблонської стало асоціюватися з певною епохою, – зазначає у висновках до розділу Ірина Ситник, – за свою плідну багаторічну діяльність вона встигла віддати належне кожному з векторів стилетворення. Вона подеколи відкривала окремі етапи національної образотворчості своїми напрацюваннями, більшість з котрих з часом ставали знаковими... Її напрацювання у живописі й понині є прикладом високої культури виконання творів у симбіозі з жвавим реагуванням на виклики часу» (С. 196).

У розділі *четвертому «Тетяна Яблонська та її спадщина в аспекті значення для сучасного образотворчого мистецтва»*, автор торкається дослідження діяльності художниці як громадського діяча і педагога а також аналізує значення її художньої спадщини для українського мистецтва. Слід зауважити, що четвертий розділ за об'ємом значно коротший за інші, і тому такі важливі аспекти соціального життя швидше подаються як напрями подальших досліджень. Скажімо, про авторську педагогічну методику Тетяни Яблонської ходили легенди не тільки у стінах Київського художнього інституту а й далеко за його межами. У той же час, проаналізовано інтерв'ю з відомими художниками, які як «яскраві представники української школи живопису, що навчались за часів викладання Т. Яблонської та відчули вплив її художнього

темпераменту на свою творчість» (С.200). У розділі аналізуються підходи до організації навчального процесу, крізь які проглядається сильна і владна натура художниці. І. Ситник підкреслює, що Яблонська завжди безпомилково визначала людей, які мають талант і дозволяла їм більше, ніж іншим, іноді навіть наражаючись на неприємні для себе моменти (С.201). Соціокультурна діяльність Тетяни Яблонської звісно була зумовлена ідеологією тогочасного суспільства, певним апологетом якого вона була отримуючи високі державні нагороди, перебуваючи в складі радянських урядових делегацій і творчих рад. Однак, автор дисертації акцентується не на цьому, а на твердій позиції художниці щодо відстоювання чисто образотворчих, композиційних колористичних моментів у вирішенні долі того чи іншого твору чи автора.

Другий підрозділ четвертого розділу присвячений аналізу творів Тетяни Яблонської та проблему з використанням її імені на підробних творах і на бажанні легалізувати їх в умовах зрослого у світі інтересу до творів соцреалізму. Автор дисертації проаналізувала роботу провідних аукціонних будинків світу, де виставлялися твори художниці і акцентувала увагу на значну кількість творів, автентичність яких не підтверджена. У той же час, дисертантка відходить від визначення ролі і місця творчості Тетяни Яблонської в українському мистецтві, розглядаючи її як «значну художню й історико-культурну цінність». Однак, заявлена назва розділу передбачає розставлення акцентів ставлення до творчості художниці як у радянські часи так і у наш час з позицій компаративістського аналізу.

Висновки свідчать про чітку реалізацію Іриною Володимирівною Ситник поставлених наукових завдань. Перелік використаної літератури має необхідне якісне та кількісне наповнення (284 позиції). Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Ірини Ситник, відзначаючи його достатній науковий рівень і наголошуючи на сильних сторонах, маємо звернути увагу на деякі **дискусійні моменти, зауваження і побажання:**

1. Досить спірним видається твердження про «соборність» України після Другої світової війни «злиття у середині ХХ століття Лівобережної і правобережної України в єдину державу, обидві частини почали розвиватися в межах соціалістичної доктрини у художній творчості України» (С.84). Звісно, метод соцреалізму поширювався на етнічні території України, що до війни були у складі інших держав, але вживання терміну «соборність» стосовно радянської системи виглядає досить дискусійним. Варто також чіткіше окреслювати позицію щодо радянського мистецтва, уникати термінів: «ближнє зарубіжжя» тощо.

2. Варто було б чіткіше виділити періодизацію творчості Тетяни Яблонської, виокремити найхарактерніші твори та художні особливості кожного періоду.

3. Дисертація значно виграла б від наведення більшої кількості художнього аналізу конкретних творів, що, власне, дозволило б автору підкріпити твердження про сміливі експерименти та художньо-пластичні відкриття, які присутні у творчості Тетяни Яблонської.

4. Бажано було б акцентувати увагу на різницю у підходах до оцінки громадської і педагогічної діяльності Тетяни Яблонської за часів тоталітарного соцреалізму і після відновлення Україною незалежності у 1991 році.

5. З огляду на актуальність теми дослідження повноту і фаховість подання матеріалу варто розглянути питання про видання наукової монографії за матеріалами дисертації.

Висловленні зауваження і побажання жодним чином не применшують високої оцінки дисертації Ірини Ситник як дослідження актуального, сміливого, науково виваженого, ретельного та сучасного як з огляду на залучення термінологічного апарату, за ґрунтовність і обсягом джерелознавчої складової, так і за логікою планування та викладу матеріалу. Мистецтвознавчий аналіз творів, їхні атрибутування та типологізація відповідають вимогам до дисертаційної роботи. Подана дисертація відзначається глибиною вивчення автором матеріалу як художнього, так і архівно-документального.

Ірина Ситник має необхідну кількість наукових публікацій (10). Апробацію основних результатів роботи було проведено на достатній кількості науково-практичних конференціях різного рівня (5). Практичне значення дисертації також яскраво виражене. Воно відображає глибоке знання дисертанткою теорії та історії мистецтва та полягає в тому, що напрацьований у дисертації фактологічний матеріал може бути використаний при створенні навчальних посібників, розробленні навчальних курсів з історії українського мистецтва, а також у практичній роботі працівниками музеїв при формуванні колекцій.

Отримані Іриною Ситник результати є достовірними й переконливими, вони відзначаються науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю. Поставлена мета дослідження досягнута, визначені завдання виконані. Робота характеризується наявністю чітких логічних зв'язків і високим ступенем обґрунтованості наукових висновків.

Дисертаційна робота Ситник Ірини Володимирівни є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Отже, поставлене в дисертаційній роботі наукове завдання виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії СИТНИК Ірини Володимирівни на тему «Творча діяльність Тетяни Яблонської у контексті культурно-мистецьких процесів України середини ХХ – початку ХХІ століть» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим, самостійним, зрілим комплексним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі 02 «Культура і мистецтво».

Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України у п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а здобувачка **СИТНИК Ірина Володимирівна** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Офіційний опонент:

Кандидат мистецтвознавства, доцент,

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва

Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

МОН України

Тетяна ЗІНЕНКО

Проректор з наукової
та міжнародної роботи

Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

МОН України

Олена СТЕПОВА